

Nr 31.

Uppläst och godkänd i Första kammaren den 24 februari 1912.

” ” ” i Andra kammaren den 24 februari 1912.

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående upphörande af den i värnpliktslagen föreskrifna mönstring med de värnpliktige m. m.

(Lagutskottets utlåtanden nr 7 och 14.)

Till Konungen.

Vid innevarande års riksdag har enskild motionär hemställt, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån och på hvad sätt den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring må kunna borttagas och ersättas med af myndighet lämnade uppgifter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af utredningen må föranledas.

Riksdagen anhöll i skrifvelse den 15 mars 1905, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga under ompröfning, under hvilka villkor den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring måtte kunna upphöra, och för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i samma lag, som däraf kunde påkallas. Den fråga, som i denna skrifvelse beröres, synes icke vara slutgiltigt afgjord genom de ändringar i § 32 värnpliktslagen, som sistlidet år vidtogos.

Redan år 1894 anhöll Riksdagen med anledning af i ämnet väckt motion i skrifvelse till Eders Kungl. Maj:t om utredning, huruvida mönstringen skulle kunna upphöra, därvid ifrågasattes, att den personliga inställelsen skulle utbytas mot ovillkorlig skyldighet att affämna tillförlitlig bostadsuppgift. Denna skrifvelse föranledde emellertid icke någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd. I den af Eders Kungl. Maj:t år 1898 tillsatta kommitté för utredning bland annat, i hvad mån genom ändring af värn-

pliktslagens bestämmelser antalet öfverträdelse af samma lag skulle kunna nedbringas, kom frågan därefter ånyo under bedömande. Kommittén fann visserligen alltför stora betänkligheter icke böra möta mot vidtagande af den ändring, att skyldigheten att årligen inställa sig till mönstring eller ock lämna bostadsuppgift icke vidare komme att gälla för de beväringmän, som tillhörde andra uppådet, men betonade däremot vikten af mönstrings-skyldighetens bibehållande beträffande beväringens första uppådet.

I berörda skrifvelse den 15 mars 1905 framhöll Riksdagen, att efter den erfarenhet, som efter den nya värnpliktslagens antagande gjorts om dess verkningar i olika afseenden, syntes det fortfarande föreligga skäl till anmärkningar mot ifrågavarande mönstringar.

Enligt gällande värnpliktslag skall värnpliktig, som tillhör beväringen och icke är inskrifven å sjömanshus, i inskrifningsafseende såsom värnpliktig tillhöra det område, inom hvilket han är kyrkobokförd. När inskrifven värnpliktig afflyttar från en församling inom ett rullföringsområde till församling inom annat område, skall han afföras från det förra området och införas såsom i värnpliktsafseende tillhörande det senare. För de värnpliktigas redovisande skola tillhandahållas åtskilliga uppgifter såväl från vederbörande mantalskrifningsförrättare som församlingarnas prästerskap. Hvarje ändring, som genom inflyttning, utflyttning, dödsfall m. m. äger rum i fråga om de värnpliktiga inom en församling (i Stockholm rote), under loppet af hvarje månad, skall af pastorsämbetet (i Stockholm rotemannen) i föreskrifven ordning anmälas hos vederbörande rullföringsområdesexpeditioner och där antecknas.

Vid sidan af dessa uppgifter, som af vederbörande myndigheter skola aflämnas till militärbefälet, åligger det emellertid enligt värnpliktslagen äfven den enskilde värnpliktige att vid afflyttning till annan ort inom samma rullföringsområde senast en månad efter densamma därom göra anmälan hos rullföringsområdesbefälhafvaren samt vid afflyttning från ett rullföringsområde till ett annat att afgifva anmälan därom såväl före afflyttningen hos befälhafvaren för det rullföringsområde, från hvilket han afflyttar, som ock inom en månad efter ankomsten till det nya hemvistet hos befälhafvaren för det rullföringsområde, till hvilket han inflyttat. Från den sålunda stadgade anmälningsskyldigheten är dock enligt inskrifningsförrordningen den befriad, som med företeende af inskrifningsbok eller inskrifningsedel inom den för anmälan hos rullföringsområdesbefälhafvare föreskrifna tid hos vederbörande pastorsämbete, församlingsföreståndare eller roteman uttagit och aflämnat flyttningsbetyg och af denna myndighet i inskrifningsboken eller å sedeln erhållit med stämpel eller namnteckning

bestyrkt anteckning om dagen för ut- och inflyttningen. Vill värnpliktig för längre tid än en månad vistas utom den ort, där han är kyrkobokförd, skall enligt värnpliktslagen anmälan därom före afresan göras hos vederbörande områdesbefäl samt detta befäl därjämte hållas underrättadt om hans adress, intill dess han återkommer. Äfven denna anmälan anses enligt stadgande i inskrifningsförfordningen fullgjord, om den med företeende af inskrifningsbok eller inskrifningssedel göres hos pastorsämbete, församlingsföreståndare eller roteman inom det rullföringsområde den värnpliktige tillhör. Förutom sagda anmälningar åligger det därjämte hvarje enskild värnpliktig att undergå sådan mönstring, som omförmäles i § 32 värnpliktslagen och hvarom närmare föreskrifter äro meddelade i kap. VIII inskrifningsförfordningen.

Den hittills med anledning af Riksdagens ofvanberörda skrifvelse verkställda utredningen, som, såvidt Riksdagen har sig bekant, utgöres endast af infortrade yttranden från vederbörande arméfördelningschefer och militärbefälhafvare samt af utlåtanden från generalskommissionen och försvarskommittén, lämnar enligt Riksdagens uppfattning icke tillräcklig ledning för ett tillfredsställande bedömande i det hänseende, som med sagda skrifvelse åsyftades. De skäl, som blifvit anförda till stöd för uppehållande af det nuvarande systemet i förevarande afseende, synas icke heller öfvertygande.

Så länge den personliga inställelsen till mönstring kvarstod såsom regel, kunde mönstringen anses hafva en viss betydelse för bevarande af sambandet mellan den värnpliktige och de militära myndigheterna samt därför böra bibehållas. Men sedan nu mönstringsskyldigheten i regel skall fullgöras genom insändande allenast af en skriftlig anmälan om bostad och yrke, synes mönstringen böra hafva förlorat all betydelse i nämnda afseende. Uppenbarligen är det emellertid för den personliga värnkraftens behöriga tillvaratagande, i händelse af härens eller flottans försättande på krigsfot och äfven eljest för mobilisering, fortfarande af vikt, att behörig kännedom förefinnes om de värnpliktiga, deras antal m. m. Huruvida dock med gällande bestämmelser — hvilka, meddelade som de äro i vidt omfattande olika författningar och i olika sammanhang, redan ur formell synpunkt lämna rum för berättigad anmärkning — detta ändamål verkligen i behörig grad vinnes, synes icke utan skäl kunna ifrågasättas.

Enligt meddelade uppgifter utgjorde antalet värnpliktiga, som i Stockholm försummat sin mönstringsskyldighet under år 1906 7,609, under år 1907 8,112, under år 1908 7,125, under år 1909 6,953 samt under år 1910 7,650. Dessa siffror lära hafva motsvarighet äfven i många de-

lar af landet i öfrigt. Det är äfven ett öfverklagadt förhållande, att de skriftliga uppgifter, som af de enskilda värnpliktiga för mönstring aflämnas, i ganska stor omfattning ej äro tillförlitliga. Då i allt fall genom mönstringsanmälningarna kunskap icke vinnes om hvilka värnpliktiga, som på grund af ådragen kroppsskada eller sjukdom blifvit otjänstbara, förefinnes redan härutinnan en ofullständighet, som åtminstone icke afhjälpes genom bibehållande af mönstringsskyldigheten i dess nuvarande form.

Sagda missförhållanden äro enligt Riksdagens uppfattning ej minst ur försvarets egen synpunkt i behof af rättelse. Den allmänna önskan om borttagande af mönstringsskyldigheten, som förefinnes och som vid olika tillfällen konstaterats och vunnit uttryck äfven inom Riksdagen, tyder enligt Riksdagens mening också på, att dess betydelse för landets försvarskraft ej är så allmänt erkänd, som efter så många års tillämpning kunde vara att förvänta.

Det lärer alltså böra mer ingående undersökas, om ej den behöfliga kännedomen om de värnpliktigas förhållanden kunde både effektivare och bekvämare vinnas genom någon myndighets medverkan. I den omständigheten, att man i fråga om förut omförmälda anmälningar, som vid flyttning eller vistelse utom rullföringsområde åligga värnpliktig, kunnat förklara skyldigheten till deras lämnande fullgjord genom uttagande och aflämnande af flyttningsbetyg eller annan anmälan hos vederbörande civila myndighet, finner Riksdagen äfven ett skäl för antagande, att sambandet mellan de enskilda värnpliktiga och militärbefälet jämväl i det afseende, hvarom nu är fråga, skall kunna till fördel förmedlas genom samma eller annan civil myndighet. Vid en dylik undersökning torde böra tagas till råds ej blott, såsom hittills väsentligen skett, militära myndigheter, utan äfven de civila, hvilkas medverkan härvid kan antagas blifva af betydelse.

Under återopande af hvad sålunda anförts, får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring må kunna borttagas och ersättas med i annan ordning lämnade uppgifter, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af utredningen må föranledas.

Stockholm den 24 februari 1912.

Med undersätlig vördnad.
